

**STM 1961**

**Sveriges Radios musikbibliotek**

*En undersökning om dess tillkomst och första år*

*Av Folke Lindberg*

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

# Sveriges Radios musikbibliotek

EN UNDERSÖKNING OM DESS TILLKOMST OCH FÖRSTA ÅR

AV FOLKE LINDBERG

En av de mest betydande händelserna under 1920-talets första år var rundradions genombrott i Sverige liksom i alla andra länder i kulturvärlden. Efter några års försöksverksamhet och experiment i olika privata regimer gavs koncessionen rörande rundradioverksamhet i Sverige till AB Radiotjänst<sup>1</sup>, som officiellt började sin programverksamhet den 1 januari 1925. Invigningsprogrammet var en »festkonsert på nyårsdagen kl. 3—4.45 e. m., med vilken A.B. Radiotjänst från Kungl. telegrafstyrelsen övertager den svenska rundradion. Konserterna äger rum i telegrafverkets inspelningslokal, Malmskillnadsgatan 19 b, 3 tr.»<sup>2</sup> Programmet upptog följande verk: Wagners uvertyr till Tannhäuser, Schuberts Symfoni h-moll, »Den ofullbordade», Peterson-Bergers Hälsning till Jämtland ur Arnljot, Mendelssohns Violinkonsert (två satser), G. Borchs Skandinavisk rapsodi, J. Erikssons Min själ, vak upp, E. Sjögrens Falks sång ur Kärlekens komedi och Stenhammars Sverige med Skandias orkester, Gaston Borch som dirigent samt Gunnar Grip och Julius v. Ujbely som solister.<sup>3</sup>

Redan från början fick musiken ett betydande utrymme i programmen, som kom att spegla musiken i alla dess mångskiftande former från äldsta tid till den dagsaktuella, nykomponerade. Bland den handfulla djarva pionjärer som gav sig radion i våld utan att då kunna ana vilken lavinartad utveckling verksamheten mycket snart skulle komma att få, finner man från början en musikspecialist, tonsättaren och pianisten Natanael Broman. Denne hade först sökt program-

Följande förkortningar användas i fotnoterna:

Radiotjänst. Styrelsens protokoll = Rtj. Styr. prot.  
Radiotjänst. Styrelsens arbetsutskotts protokoll = Rtj. Styr. arbetsutsk. prot.  
Sveriges Radios arkiv = SRA.  
Verifikationsnummer = Ver.nr

<sup>1</sup> Namnet Aktiebolaget Radiotjänst ändrades 1957 till Sveriges Radio Aktiebolag. Då den följande framställningen helt begränsats till de första åren, användes benämningen Radiotjänst.

<sup>2</sup> SRA. Korrespondens 1924 (F1a: 1).

<sup>3</sup> SRA. Dagsprogram 1925.

chefsbeftattningen, men fick sedan av den nye programchefen erbjudandet att övertaga handläggningen av alla frågor rörande musiken.<sup>4</sup> Bromans uppgift blev att under den första tiden svara för praktiskt taget allt som rörde musikprogrammen: engagerandet av sångare, instrumentalister, kammarmusikensembler, dirigenter, programval, ackompanjemang av solister, pianist i orkestern<sup>5</sup>, anskaffandet av notmaterial m. m. Redan tidigt lades alltså grunden till Radiotjänsts musikbibliotek, som kom att bli en delvis ny typ av musikbibliotek, där huvudvikten ligger på praktiska uppförandematerial och som omspannar alla arter av musik, från den dagsländebetonade schlagern och kabaretvisan till den seriösa musiken.

Det var omkring 1925 inga större svårigheter att anskaffa notmaterial till den gängse repertoaren, och med de relativt begränsade medel, som stod till förfogande, byggdes snabbt en liten notsamling med den nödvändigaste standardlitteraturen upp. Kammarmusiklitteraturen ägde i de flesta fall de engagerade solisterna och ensemblerna själva. Det var således på orkesterrepertoaren som huvudvikten kom att läggas. Vid överföringarna från landets konsertföreningar, biograforkestrar etc. svarade dessa själva för notmaterialen, men för Radiotjänsts egen orkester med en i begynnelsen ytterst blygsam numerär på 7 å 8 man under ledning av Charles Barkel, senare av Nils Grevillius, var det nödvändigt, att man själv anskaffade noter. Med denna ringa besättning tvingades man oftast avstå från originalversionerna och till att börja med blev det huvudsakligen arrangemang för mindre orkester av den seriösa och salongsbetonade repertoaren som anskaffades, framför allt Weninger-bearbetningar utgivna av A. J. Benjamins musikförlag, Domesticum-serien utgiven av Schott's Söhne i Mainz, Heimdahl-utgåvorna från Wilhelm Hansen etc. Bland de första verk, som inköptes, kan nämnas uvertyren till A. Adams Nürnbergerdockan, fantasi ur densammes *Si j'étais roi*, Beethovens symfoni nr 6, fantasi ur L. Falls *Der süsse Kavalier*, samtliga i bearbetningar för mindre orkester.<sup>6</sup> I viss utsträckning lånades notmaterial bl. a. från operan i Stockholm, i synnerhet för program med arior och avsnitt ur operalitteraturen<sup>7</sup>, men i allt större

<sup>4</sup> Enligt personligt meddelande till författaren 6. 3. 1961.

<sup>5</sup> »... Hr Broman inträder i orkestern som pianist för att bättre kunna leda och övervaka dess verksamhet.» Ur bilaga 1, »P. M. angående radioprogrammen för säsongen 1925—1926», till protokoll vid styrelsesammanträde 26. 8. 1925. SRa. Rtj. Styr. prot. 1924—1930.

<sup>6</sup> Detta framgår av tidigare signa på resp. notmaterial.

<sup>7</sup> Brev 22. 7. 1926 till kapellmästare Nils Grevillius, SRa. Korrespondens 1926 A—N (FIa: 4).

omfattning började särskilt en mängd utländska musikförlag att gratis skicka orkestermaterial, huvudsakligen till underhållningsrepertoaren. Redan i början av 1925 diskuterades skapandet av en blandad kör. En kallelse utsändes den 1. 4. till 15 personer för bildandet av en radiokör och dess första konsert gavs den 1. 5. med Gustaf Malm som dirigent.<sup>8</sup> Därmed kom även anskaffningen av körnoter in i bilden. Det var således en relativt omfattande samling noter, som redan under det första verksamhetsåret fanns att tillgå. På vilket sätt detta notmaterial då omhändertogs är inte helt klart. Troligen upprättades listor med kortfattade uppgifter om verken. I ett brev 20. 1. 1926 ber chefen för Göteborgskontoret Julius Rabe, att programchefen N. Holmberg skall »låta en vaktmästare skriva av katalogen över musik för vår besättning (2 violiner, violoncell och piano) . . . Man kan därav alltid få uppslag till program.»<sup>9</sup> Frågan om ordnandet av noterna har varit aktuell vid flera tillfällen. Vid arbetsutskottets sammanträde 23. 11. 1925 anmäles i en »P. M. angående programkostnaderna för 1926», att Nils Grevillius »lär . . . vara villig att . . . taga regelbunden byråtjänstgöring tre timmar om dagen, vilken tjänstgöring då skulle mer än väl räcka för studiooperorna, varjämte han skulle få biträda vid programarbetet, vid förfall vikariera för hr Broman, ordna körverksamheten, ansvara för notbiblioteket o. s. v.»<sup>10</sup> Dessa planer synes emellertid ej ha realiserats.

Ungefär ett år senare, 8. 11. 1926, diskuterade men bordlade arbetsutskottet till följande sammanträde »fråga rörande komplettering av notbiblioteket».<sup>11</sup> Frågan tycks emellertid ha fallit i glömska, eftersom den inte omnämnes i något av de följande protokollen. Möjligen kan det vara samma fråga, som berörs i styrelsesammanträde 19. 1. 1927 i samband med behandlingen av kostnadsberäkningarna för år 1927.<sup>12</sup> Därvid gjorde programchefen »vissa förslag rörande organisationen under år 1927» innebärande bl. a. personalökning. I bilaga 2 till styrelseprotokollet anför han, att en »möjlighet till en dylik ökning [av personalen] för relativt rimlig kostnad finns genom att fast knyta en av programledarna, civilingeniör Walter Holmstedt till företaget. Herr H. har för närvarande hos bolaget en inkomst av cirka 6.500:— per år, sammansatt av, dels programledararvode för

<sup>8</sup> SRa. Korrespondens 1925 A—M (FIa: 2). Bland de till första sammanträdet kallade märkas Kerstin Lindberg-Torlind och Joel Berglund.

<sup>9</sup> SRa. Korrespondens 1926 A—N (FIa: 4). Dessa förteckningar finns tyvärr ej bevarade.

<sup>10</sup> SRa. Rtj. Styr. arbetsutsk. prot. 1924—1927.

<sup>11</sup> SRa. Rtj. Styr. arbetsutsk. prot. 1924—1927.

<sup>12</sup> SRa. Rtj. Styr. prot. 1924—1930.

de kvällar han tjänstgör, dels en mindre ersättning för ordnandet av notbiblioteket.» Av kassaboken för 1926 framgår också, att Holmstedt<sup>13</sup> 27. 2., 30. 4., 1. 6., 30. 10., 30. 11. och 31. 12. uppburit ersättning med 50 à 75 kr. per gång för »ordnande av notbibliotek», de två sista gångerna rubricerade »lön nov. notbibliotekarie» resp. »Bibliotekariearvode».<sup>14</sup> Holmstedt har 9. 2. 1961 meddelat författaren, att han i musikbiblioteket gjorde i ordning notmaterialen för orkesterns konserter, placerade noterna för förvaring mellan pappskivor, och att katalogiseringen av såväl köpta som skänkta noter inskränkte sig till enkla förteckningar på listor, vilka som nämnts ej är bevarade. En sorts klassificering genomfördes, varvid de olika klasserna betecknades med bokstäver. Inom varje klass försågs notmaterialen med löpande numrering. Sålunda fördes till klass A: Uvertyrer, B: Operafantasier, C: Symfonier, D: Operettfantasier, E: Ballettmusik, F: Sviter etc.<sup>15</sup>

Tidigare hade Nils Grevillius sporadiskt gjort visst arbete för ordnandet av noterna.<sup>16</sup> Han biträdde därvid vid några tillfällen, enligt egen uppgift, av en herr C. E. Björkman. Till denne utanordnades 24. 2. 1926 ett belopp på kr. 60 för »ordnande av notbibliotek»,<sup>17</sup> dvs. ungefär samtidigt som till Holmstedt utbetalades arvode för liknande arbete. C. E. Björkman sålde under namnet C. E. Björkmans musikfirma under de första åren vid några tillfällen noter till Radiotjänst.<sup>18</sup>

Det torde få anses naturligt och förklarligt, om program- och företagsledning inför de första årens ovisshet om äventyrets utgång, trots den snabba expansionen, inte satte in större kraft och intresse för att på ett rationellt sätt taga vara på och vårda den snabbt växande notsamlingen. I kassaböckerna blir inköpsposterna från musikförlagen allt flera och allt större. Flera av de dåtida betydande kontinentala musikförlagen såsom Breitkopf & Härtel, Bote & Bock, Schott's Söhne, Adolf Fürstner, Anton J. Benjamin förekommer under de tre första åren jämsides med de svenska Elkan & Schildknecht, Abr.

<sup>13</sup> Holmstedt var redan då rektor vid Stockholms Tekniska Institut.

<sup>14</sup> SRa. Kassabok 1926 ver.nr 3766, 4262, 4553, 5616, 5881, 6149.

<sup>15</sup> Såsom exempel kan nämnas: C 4: Schubert Symfoni h-moll (Domesticumbearbetning), D 51: S. Romberg Fantasi ur Ökensången (Harms förlag), E 41: E. Gehrman Tre danser ur Henry VIII, F 1: Bizet L'arlesiennesvit nr 1 (Lyra-bearbetning).

<sup>16</sup> En post i Kassaboken 1925 ver.nr 2870 den 24.12 på kr. 200 »för notbibliotek» är arvode för sådant arbete, vilket tydligare framgår av verifikationshandlingen, som formulerats: »för ordnande av notbibliotek». SRa. Verifikationer.

<sup>17</sup> SRa. Kassabok 1926 ver.nr 3739.

<sup>18</sup> SRa. Kassabok 1925 ver.nr 2671, Kassabok 1926 ver.nr 3679, 3680, 3981.

Lundquist, Nordiska Musikförlaget, vilket senare under en del år framåt genom sin musikhandel kom att få en dominerande ställning bland de svenska leverantörerna av notmaterial. Det stod emellertid snart klart särskilt för musikchefen Broman, att notmaterialen måste ordnas på ett rationellt sätt, om de skulle kunna bli till verklig nytta för radioprogrammen. Holmstedt hade, som nämnts, jämsides med andra uppgifter sökt skapa ordning i nothögarna, men en sporadisk arbetsinsats förslog inte längre. Den fasta anställningen för Holmstedt blev inte av, lika litet som projektet rörande Grevillius. För båda var ju den tänkta tjänsten förenad med konstant handhavande av notbiblioteket.

I början av 1928 vidtogs en viktig åtgärd för ordnandet av notsamlingarna, som så småningom skulle komma att innebära, att en permanent bibliotekarietjänst inrättades. Den 12. 3. 1928 började nämligen tonsättaren Edvin Kallstenius såsom tillfällig medarbetare på Radiotjänst, anställd med veckolön, först med 75, sedan 100 kr. per vecka.<sup>19</sup> Kallstenius hade en tid varit verksam som radiokritiker i Svenska Dagbladet och även genom andra artiklar i pressen dokumenterat sitt stora intresse för radion, inte minst för dess tekniska sida. Genom Bromans förmedling fick Kallstenius till att börja med en tillfällig anställning för att ordna notsamlingarna. De principer för dammfri och slitagesparande förvaring och uppställning av notmaterial, som Kallstenius genomförde, har kommit att i huvudsak bli bestående för musikbiblioteket. Därvid lär idén om förvaring i mapper och kartonger ha kommit från telegrafverket genom dåvarande byråchefen, ledamoten av Radiotjänsts styrelse, sedermera dess mångårige ordförande, Seth Ljungqvist.<sup>20</sup> Att Kallstenius uppdrag klart var avsett som helt tillfälligt, framgår därav att redan några månader senare, den 1. 6., dirigenten vid Norrköpings Orkesterförening Ivar Hellman anställdes såsom pianist i den s. k. lilla orkestern samt såsom bibliotekarie m. m. Överenskommelsen gällde t. o. m. 31. 5. 1929 och hade föregåtts av brevväxling och personliga sammanträffanden med den nye programchefen Julius Rabe. I brev 29. 3. hade Rabe meddelat Hellman, att saken »kan ordnas utan att styrelsen inblandas på så sätt, att vi engagera Eder i kapellmästare Sandbergs

<sup>19</sup> SRa. Kassabok 1928 ver.nr 659: »Kallstenius, Edvin lön 12—19/3 75: —.»

<sup>20</sup> Ljungqvist hade av någon anledning råkat få ett speciellt och respektgivande intresse för biblioteksarbetet — möjligen beroende på att han ansåg det allt för kostsamt — och gick, enligt Kallstenius, efter varje sammanträde in i biblioteket för att kontrollera, hur långt arbetet framskridit sedan föregående inspektion, varvid han i en speciell anteckningsbok noterade resultatet. Hans muntliga kommentarer var inte alltid positiva.

ställe som pianist i lilla orkestern för kr. 500: — i månaden och dessutom träffa överenskommelse om att Ni dels övertager sysslan som bibliotekarie, dels biträder å programavdelningen med löpande arbete i form av mindre bearbetningar av orkestermaterial samt sammanställande av diverse musiknotiser mot ett arvode av kr. 200: — i månaden. För båda dessa anställningar kunna vi erbjuda Eder kontrakt till den 31 maj nästa år, fr. o. m. den 1 juni.»<sup>21</sup> Enligt samstämmiga uppgifter från både Hellman och Kallstenius skall emellertid Hellman aldrig ha kommit att i egentlig mening ägna sig åt biblioteksarbetet. Hans enda befattning med noterna bestod i att han gjorde i ordning notmaterialen för orkestrarnas sändningar.

Genom sina språkkunskaper blev det Kallstenius, som kom att svara för musikbibliotekets ständigt ökande utländska korrespondens rörande förhandlingar om införskaffandet av noter. Det var under denna tid, som de direkta kontakter med utländska musikförläggare etablerades och befästes, vilka senare blivit av väsentlig betydelse för musikbibliotekets vidare utveckling. Dessa Kallstenius uppgifter i förening med hans ursprungliga uppdrag att katalogisera och ordna de redan befintliga samlingarna betydde, att Kallstenius redan tidigt kom att de facto fungera som bibliotekarie, även om det skulle dröja flera år in på 30-talet, innan han också formellt blev musikbibliotekets chef. Kallstenius slopade klassindelningen och sammanförde alla orkestermaterial i en enda huvudserie. Därigenom sparades åtskilligt utrymme och systematiseringen överfördes till en katalog i bokform. Kammarmusik och separatutgivet körmaterial kom även att ingå i huvudserien, i vilken notmaterialet, oberoende av kategorier, ordnades i en löpande nummerserie. Pianolitteraturen liksom repertoaren för 1 röst med piano placerades i särskilda serier med tonsättarna i alfabetisk ordning. Klaverutdragen bildade en separat serie, liksom huvudserien i nummerföljd. För orkester- och kammarmusiklitteraturen upprättades även kortkataloger.

Det förhållandet att Kallstenius så långt som möjligt utnyttjade förlagens benägenhet att skicka noter gratis och att han av olika skäl sökte pressa inköpspriserna, sågs på sina håll med föga blida blickar. Ur arbetsutskottets protokoll kan refereras ett fall, då STIM klagat »över att Radiotjänst vid underhandling om inköp av notmaterial skulle sökt pressa förläggarens priser under hänvisning till de ersätt-

ningar för utföranderätten, som utbetalas genom STIM».<sup>22</sup> Till sammanträdet hade Kallstenius ingivit en »P. M. angående STIMS anmärkning mot våra notaffärer», vari han påpekar:

»I. Våra affärer med förlagsfirmorna falla helt utom STIMS verksamhet och angå inte STIM.

II. I den med rabatter på grund av de genom radioutföranden inkommande höga utföranderättsavgifterna *utgår* från flera utländska förlag och ligger framför allt till grund för dessas stora gratissändningar.

III. Vad vi/jag har gjort, är att föreslå de få återstående förlagen att följa de övrigas exempel, detta för rättvisa och likformighets skull samt för att inte de icke rabatterande firmorna skulle av ovetandet bli lidande genom relativt mera obetydliga leveranser till oss. Jag har regelbundet framhållit, att »tre verk, billigt levererade till oss bringa ett förlag större ekonomisk vinning än två dyrt levererade.»

IV. Då STIMS framställning tydligen är dikterad av den tyska föreningen GEMA, efter påpekande av Breitkopf & Härtel, kan som jämförelse framhållas, att den österrikiska Auctorsföreningen tvärtom just i dagarna, genom cirkulär, för Österrikes samtliga förlag framhållit fördelarna av att förse oss med allt vad vi nånsin kunde önska alldeles gratis. Resultatet har blivit den ena gratispacken efter den andra. Någon framställning från oss har inte gjorts annat än till Universal-Edition, som *aldrig* har fasta pris, utan städse säger »Pris efter överenskommelse». Naturligtvis böra förlagen ha rätt att begära både notköps- och uppförandeavgifter, men de senares storlek vid radiering gör det till ett klart affärsintresse för förlagen att underlätta våra inköp. Ett radiouppförande inbringade förra året 7 gånger ett annat uppförande. Vid varje affär måste rent affärsmässiga synpunkter göras gällande. Intet förlag låter »pressa sig» till annat än vad det inser vara för sig förmånligt. Först och sist: detta bör STIM inte alls lägga sig i!»

Denna PM har citerats i sin helhet, då den ger en ganska klar bild av det dåtida förhållandet mellan radion och förläggarna. STIM:s anmärkning föranledde ingen åtgärd.

Sedan Kallstenius i huvudsak löst sin primära uppgift att katalogisera det under de första åren samlade notmaterialet, kom nya uppgifter. Dels gällde det, som nämnts, förhandlingar och beställningar av nya noter för de löpande radioprogrammen, dels katalogisering av dessa nyförvärv. Dessutom gällde det att ta hand om en större samling uppförandematerial till operor, operetter, sång- och lustspel, vilka, enligt Kallstenius, låg förvarade i ett garderobsutrymme inom Radiotjänsts lokaler. Av en förteckning framgår, att samlingen innehöll »teaterpjäser i Mindre teaterns samling, inköpta å

<sup>21</sup> SRa. Korrespondens 1928 A—K (Fla: 8 A). Annan brevväxling i samma fråga är daterad 22. 2., 22. 3., 31. 3., 21. 4., 24. 4. 1928.

<sup>22</sup> SRa. Rtj. Styr. arbetsutsk. prot. 1928—1929. Sammanträde 11. 6. 1929, 5 §.

bokauktion den 2/6 1915».<sup>23</sup> Alla efterforskningar i Sveriges Radios arkiv och i musikbibliotekets handlingar rörande tidpunkten och närmare omständigheter kring förvärvandet av denna utomordentligt värdefulla samling har tyvärr lämnat negativt resultat. Ingen av dem, som under de första åren arbetade inom Radiotjänst har nu kunnat erinra sig något därom. Kallstenius och Holmstedt minns, att samlingen fanns, dock utan att veta något om förvärvssättet. En anteckning överst på första sidan i förteckningen, »V = uttagna och insorterade i samlingen nere i Biblioteket» är av dåvarande bibliotekarien vid Musikaliska Akademiens bibliotek, C. F. Hennerbergs hand.<sup>24</sup> Märket betyder, att partitur och klaverutdrag till förprickade verk överförts till Musikaliska Akademiens biblioteks samlingar. Förteckningen förvaras i ett omslag med texten: »Ordnat och numrerat sommaren 1925. Mindre Teaterns arkiv.», likaså av Hennerbergs hand, och är försett med Musikaliska Akademiens biblioteksstämpel. Detta biblioteks korrespondens 1925—1928 innehåller inga brev eller andra handlingar rörande överlåtelse till Radiotjänst av samlingen,<sup>25</sup> ej heller finns i Musikaliska Akademiens eller dess Förvaltningsutskotts protokoll från åren 1925—1929 någon upplysning i ärendet. Kvar står möjligheten av en muntlig överenskommelse mellan å ena sidan musikchefen Broman, vilken torde vara den ende som från Radiotjänsts sida kan ha haft kompetens och befogenhet att diskutera ett förvärv av den art det här gäller, och å andra sidan akademiens sekreterare O. Morales, som också var ledamot av Radiotjänsts programråd, eller bibliotekarie Hennerberg eller annan ledamot av akademien i ledande ställning. Att sedan en sådan överenskommelse ej skriftligen bekräftats är i så fall märkligt, men ej otänkbart med tanke på den relativt ringa vikt som under de första åren från Radiotjänsts sida ibland lades vid formaliteter, och genom att samlingen ej genast kom under behandling utan stuvades in i en vrå för att tillfälligt glömmas. Detta är beklagligtvis den enda hypotes som f. n. synes tänkbar för så vitt inte den »fråga rörande komplettering av notbiblioteket», som Radiotjänsts styrelses arbetsutskott 8. 11. 1926, såsom tidigare refererats, diskuterade men bordlade, kan ha avsett Mindre Teaterns bibliotek. Att en så stor och betydelsefull samling på ett orätmätigt sätt skulle ha kommit i Radiotjänsts ägo

<sup>23</sup> »Förteckning öfver teaterpjäser i Mindre teaterns samling, inköpta å bokauktion den 2/6 1915.» Den förvaras bland musikbibliotekets äldre kataloger.

<sup>24</sup> Enligt uppgift av bibliotekarie Å. Lellky.

<sup>25</sup> Enligt uppgift av bibliotekarie Å. Lellky.

får anses som helt uteslutet. Bland verk till vilka notmaterial ur Mindre Teaterns bibliotek sålunda sedan något av åren 1925—1927 kom i Radiotjänsts ägo kan nämnas J. N. Ahlström: Nu ska vi roa oss (efter Nestroys Einen Jux will er sich machen<sup>26</sup>), J. F. Berwald: Felsheims husar, densammes Nya garnisonen, B. Crusell: Den lilla slavinnan, operor och operetter av Auber, Lecocq, Méhul, Offenbach, Suppé, Verdi, verk av Blanche med musikarrangemang av J. W. Söderman etc., allt en omfattande repertoar såsom dokument från 1800-talets svenska teater- och operaverksamhet, vilken Radiotjänst vid åtskilliga tillfällen använt i sin programverksamhet.

Medan Mindre Teaterns bibliotek höll på att ordnas och katalogiseras, aktualiserades förvärvet av ännu en stor och betydande samling av till arten liknande innehåll, nämligen den s. k. Ranftska samlingen. Teaterdirektör Albert Ranft hade under en lång följd av år från sekelskiftet med delvis stor framgång drivit flera av våra största teatrar.<sup>27</sup> Sedan hans teaterföretag i början av 1929 gått i konkurs, utbjöds hela hans stora bibliotek till försäljning. Spekulanter var Arvid Englinds teaterförlag, Radiotjänst och, enligt direktör Arvid Englund, Hjalmar Meissner. Den senare lär ha varit intresserad mest ur kuriositetssynpunkt<sup>28</sup>, men drog sig snart tillbaka. Englund ansåg, att det »varit fördelaktigt om detta [bibliotek] kunnat bevaras odelat och min mening var även att inköpa det helt», varvid han sade sig vara »beredd att betala ända till 2 500 kr. för det».<sup>29</sup> På så sätt avsåg han att genom att senare hyra ut materialen kunna få igen något av sin förlust genom Ranfts konkurs. Eftersom Englund emellertid redan ägde material till en del verk, som även fanns i Ranftska samlingen, var han själv intresserad av en uppdelning mellan sig själv och Radiotjänst. Förhandlingarna rörande köpet fördes från Ranftsida av advokat Ulf von Konow, som i brev 28. 2. 1929 meddelar: »Till Aktiebolaget Radiotjänst upplåter och försäljer jag i egenskap av förvaltare i Operettaktiebolaget, Direktion Albert Ranft konkursbo för en summa av kronor Tvåtusentvåhundrafemtio/2.250:—/, hela det konkursboet tillhöriga biblioteket i befintligt skick, med förbehåll dock beträffande förhyrda eller eljest icke under äganderätt innehavda materialier, vilka alltså ej ingå i köpet.»<sup>30</sup> Avtalet har enligt anteckning på brevet godkänts av Broman. Den 25. 3. kräver

<sup>26</sup> Ett folkklustspel, som ännu framföres i Wien.

<sup>27</sup> Bl. a. Stora teatern i Göteborg, Oscarsteatern, Vasateatern, Kungl. teatern i Stockholm.

<sup>28</sup> Detta har meddelats författaren av Arvid Englund 8. 2. 1961.

<sup>29</sup> SRa. Korrespondens 1929 A—M (Fla: 10). Brev från Englund 15. 4. 1929.

<sup>30</sup> SRa. Avtal Musikavd. Avd. M: 3.

von Konow Radiotjänst på köpesumman<sup>31</sup>, som utbetalas 15. 4.<sup>32</sup> Köpet hade inom Radiotjänsts arbetsutskott föregåtts av överläggningar 26. 2., varvid »Arbetsutskottet beslöt medgiva att det Operettaktiebolaget, Direktion Albert Ranfts konkursbo tillhöriga biblioteket, omfattande omkring 1 100 dramatiska verk och omkring 275 operetter inköpes för en kostnad av intill kr. 3.000: —».<sup>33</sup>Samlingen uppdelades enligt överenskommelse mellan Arvid Englinds teaterförlag och Radiotjänst, varvid kostnaderna delades lika mellan parterna. Vid arbetsutskottets sammanträde 28. 5. »meddelade Riksprogramchefen, att Radiotjänst tillsammans med annan spekulant, A. Englinds Teaterförlag, för kr. 2.250: — inköpt biblioteket i fråga. Sedermera hade delning verkställt, varvid Radiotjänst för hälften av nämnda inköpssumma förvärvat praktiskt taget allt, som av Ranftska biblioteket kunde vara av värde och intresse för bolagets verksamhet.»<sup>34</sup>

I Ranftska samlingen ingick förutom operetter och operor av Auber, Millöcker, Offenbach, Sullivan, Suppé även verk av svenska tonsättare såsom Isidor Dannströms Crispinos giftermål, Bror Beckmans scenmusik till En lyckoriddare, Ivar Hallströms Hin ondes snaror och scenmusik till Figaros bröllop, C. Envallssons Kronofogdarna, A. Södermans musik till Orleanska jungfrun, Andreas Halléns Seklernas nyårsnatt, sångspel av J. N. Ahlström m. m., dvs. en betydelsefull repertoar från svenskt 1800-tal.

Medan Mindre Teaterns bibliotek i den katalog i bokform med lösa blad, som Kallstenius upprättade, kom att benämnas »Gamla operettsamlingen», gavs åt Ranftska biblioteket namnet »Nya operettsamlingen».<sup>35</sup> Samlingarna katalogiserades också på kort med angivande av antalet olika stämmor etc. Katalogiseringen av de båda samlingarna kom så småningom i skymundan för det allt mera ökande arbetet med den aktuella programproduktionen och skulle komma att sträcka sig ända in på 1940-talet.

Ända från de första åren av sin verksamhet hade Radiotjänst också själv för sin egen teaterverksamhet i mycket stor utsträckning beställt scenmusik hos en mängd svenska tonsättare. Sålunda skrev Kurt Atterberg i juli 1927 musik till Shakespeares Julius Caesar och i september samma år beställdes även musik till Macbeth.<sup>36</sup> Denna

musik förvarades emellertid på teateravdelningen och först i slutet av 1940-talet överflyttades sådana material till musikbiblioteket.<sup>37</sup>

I och med att den i radioprogrammen ständigt aktuella stommen till standardrepertoaren mot slutet av 20-talet blivit katalogiserad efter kanske allt för enkla, men för dåtida radiobruk lämpliga och tillfredsställande regler, sedan uppordnandet och katalogiseringen av de två stora samlingarna av opera, operett och sångspel påbörjats och lagts i händerna på en permanent arbetskraft, sedan inköpen av notmaterial i växande utsträckning kommit att gälla originalversionerna av den seriösa klassiska repertoaren — givetvis jämsides med en stark inströmning av noter till den lätta musiken — har tiden närmast sig året 1930. Från en oviss trevande början 1925 kan man säga, att grunden omkring 1930 är lagd till ett musikbibliotek, som skulle komma att växa med en oanad och i jämförelse med andra musikbibliotek sällsynt snabbhet. Radion var någonting, som skulle förbli och utvecklas och därmed även dess musikbibliotek.

<sup>37</sup> Musiken till de nämnda verken av Atterberg finns nu i musikbiblioteket under signum T 36 resp. T 3.

<sup>31</sup> SRa. Korrespondens 1929 A—M (F1a: 10).

<sup>32</sup> SRa. Kassabok 1929 ver.nr 4376.

<sup>33</sup> SRa. Rtj. Styr. arbetsutsk. prot. 1928—1929.

<sup>34</sup> SRa. Rtj. Styr. arbetsutsk. prot. 1928—1929.

<sup>35</sup> Katalogen förvaras bland musikbibliotekets äldre kataloger.

<sup>36</sup> SRa. Korrespondens 1927 A—H (F1a: 6). Brev från Atterberg 2. 8. och 8. 9. 1927.